

Folclorul copiilor

Folclor de dădăcire

Copăcel,
Copăcel,
Copăcel,
Că ți-oi da carne de miel,
Și-o costiță de purcel!
Hop, țup, țupu, țup, hop.
Hai, hai, copăcel!

Fața

- **Unul dintre adulți spune versurile ce urmează, arătînd și locurile respective:**

Barbă-bărbie,	Sprîncene-coțofene,
Gură-gurălie,	Frunte-vălătuc,
Nas-năsălie,	Haț de țuluc!
Ochi-bazaochi,	

- **Cînd zice „haț de țuluc”, îl apucă de părul din frunte, iar copilul rîde.**

Închid ferestrele

- **Copilul rîde satisfăcut, cînd i se spune:**

Închid ferestrele (*i se pune mîna pe pleoape*).
Pun obloanele (*genele*), închid ușa (*gura*).
Pun lăcata (*bărbia*).
Sucesc cheia (*ușor i se sucește nasul*).

Degetele

- **Pentru a-l liniști pe copilul care s-a lovit și plînge, unul dintre adulți îi ia o mînuță și, arătîndu-i pe rînd toate degetele, spune:**

Aista-i urs,	Aista-i vulpoaică,
Aista-i ursoaică,	Are coadă lungă,
Aista-i lup,	Vine să te-mpungă!
Aista-i lupoaică,	

- Se îndreaptă mînuța spre el, parcă vrînd să-l împungă, și i se zice: „*Bu-u-u!*” Copilul uită de durere și începe să rîdă.

► *Memorați formulele de dădăcire, apoi exersați-le, în perechi.*

Formule de invocație către fenomenele naturii

Către nori

- Cînd vor să se împrăștie norii și să iasă soarele, copiii zic:

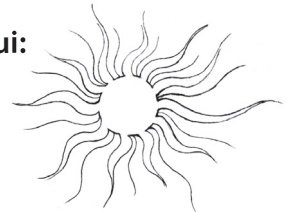

Fugi, nour, fugi,
Că te-ajunge soarele
Și-ți taie picioarele
C-un mai,
C-un pai,
Cu trei fire de susai!

Către soare

- Cînd e arșiță și-i prea cald, copiii i se adresează soarelui:

Du-te, soare,
Vino, umbră!

Către luna nouă

- Seara, cînd copiii observă că a apărut luna nouă, sar în sus și cîntă bucuroși:

Lună nouă,
Lună nouă,
Taie ceru-n două
Și ne dă și nouă:

Ție – jumătate,
Nouă – jumătate,
La vară – bucate!
La toți – sănătate!

Către luna plină

Lună plină.
Lună plină,
Cobori la noi în grădină,
Că ești mîndră și frumoasă,
Ești a noptilor crăiasă;
Cal ai – și n-ai,
Frîu și căpețele n-ai.

Na-ți curea
Să faci șa;
Na-ți brîu,
Să-ți faci frîu;
Na-ți piele,
Să-ți faci căpețele!

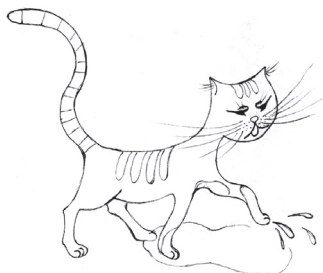

► *Memorați formulele de invocație*

Formule de invocatie.

Poezii despre animale, pasari, plante

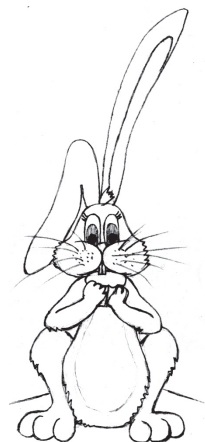
S-a suit mîta-n taxi

Do, re, mi, fa, sol, la, si,
S-a suit mîta-n taxi.
Cînd a dat să facă-un cot,
A căzut cu fața-n glod
Ș-a-nceput a mieuna,
Că nu știe regula.

Iepurașul

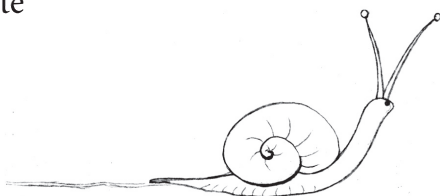
Iepurașul cu coadă scurtă
A venit la noi la nuntă,
S-a-așezat în capul mesei
Ș-a mîncat jemna miresei.
Mirele s-a supărat,
De urechi l-a apucat,
I-a făcut o-nvîrtitură
Drept în oala cu friptură.

Către melc

- Copiii îi cîntă melcului, crezînd că astfel îl fac să-și scoată cornițele:

Melc, melc,	Și bea apă limpede;
Codobelc,	Și te suie pe butoi
Scoate coarne bourești	Și mănîncă usturoi;
Și te du la baltă	Și te suie pe uluci
Și bea apă caldă;	Și mănîncă mere dulci;
Și te du la Dunăre	Și te suie pe-un buștean
Și bea apă tulbure;	Și mănîncă leuștean;
Și te du la mare	Mănîncă și pătrunjel –
Și bea apă tare;	Scoate coarne de vițel!
Și te du la munte	

Către urzică

Urzică,
Burzică,
Nu mă mușca,
Că te-oi tăia,
N-a fi vina mea!

Către susai

- **Susaiul, înainte de a fi mâncat, se curăță de coajă și frecându-i-se tulpina în palme, ca să-și piardă amărăciunea, se spune:**

Susai,	Fă-te dulce,
Susai,	Că te tai,
Fă-te dulce,	Dulce ca mierea,
Ce mai stai?	Nu amar ca fierea!

Rață, rățișoară

– Rață, rață, rățișoară,	Parcă-i zi de sărbătoare?
Ce te plimbi pe ulicioară:	– Dă-te, dragă, la o parte,
Tipa, tipa, legănat,	Nu mă duc așa departe,
Așa frumos încălțat;	Numai pînă-n deal la moară,
Cu papucii gălbiori,	Că mi-i gușulița goală!

Alungarea ciorilor

- **Pentru alungarea ciorilor din vîi se spuneau următoarele versuri:**

Uie! Pîngărei!	Și cîrlana n-are mițe!
Șapte fete la ghiței!	Șapte fete pe-o căchiță!
La Nadol, la Frecăței!	Și căchița n-are vîrf!
Și ghiței n-au mamă!	Șapte fete pe-un sovîrf!
Șapte fete și-o cîrlană!	Și sovîrful s-a plecat!
Uie! Uie!	Șapte fete s-a-necat!
	Uie! Uie! Uie!

(Versurile sînt culese de la Dumitra Enciu, anul nașterii 1919, c. Cîșlița-Prut)

Jocuri de cuvinte. Vorbe de-a-ntoarselea

Am poznit o făcută

Într-o zi am căprît prăpăditele. M-am cărărit pe-o dusă și am pădurit într-o ajunsă. Acolo am bordeit un văzut. M-am bordeit la dus, m-am ferestrit pe-o uitată... Am bordeit în văzut trei fete plăcinteau făcute.

Văzutele m-au fetit, m-au bordeit în chemată și m-au scăunit pe un pus. Am plăcintit o mîncată și nu m-am plăcintit săturatul. Am mai plăcintit o mîncată și săturatul tot nu m-am pîntecit. Atunci m-am cotruțit pe lîngă dată și am plăcintit o furată. Am sînit-o pus și mi-am pelit fripta. M-au fetit văzutele și m-au gurit peste pălită de mi-au dințit dîrdîșii. Neputînd uși pe nimerită, am feresit pe ieșită. Din grabă am feresit stricata și am poznit o făcută.

M-a trimis cana cu astă mamă

M-a trimis cana
Cu astă mamă,
Să-mi dai oleacă de rău,
Că tare i-i brahă la inimă;
Șapte zace de cînd zile,
N-a pus gură în fărîmă!

1. Transcrie propozițiile primului alineat după felul cum le-ai înțeles.

2. Încearcă să scrii 2-3 propoziții de-a-ntoarselea.

Jocuri din Cîșlița-Prut (în încăpere)

Călimara

La acest joc pot participa nu mai mult de trei copii. Fiecare pune pe masă (*scăunel*) cîte o mîină cu degetele desfăcute. Unul dintre copii spune cuvintele:

(*Varianta I*) Într-o călimară
Este o cerneală.
Ce fel de cerneală
Este-n călimara ta?

Pe care deget nimerește degetul celui care spune cuvinte, acel copil trebuie să-și aleagă repede culoarea pe care o are pe una dintre hăinuțele sale (o culoare pe care n-o au ceilalți) și spune culoarea (de exemplu: *albastră*). Dacă nimeni nu spune: „*La mine-i albastră!*”, atunci el își ascunde un deget, iar dacă a mai spus cineva această culoare, atunci acel copil își ascunde degetul și spune mai departe versurile-numărătoare. Jocul se termină atunci cînd cineva reușește să-și ascundă primul toate degetele. Acel copil e numit învingător.

(*Varianta II*) Unilica, duduica,
Pe iordan, peste pan,
Tușa, păpușa,
Pliosć căldărușa,
Bob!

(*Culeasă de la Dumitru Mării, anul nașterii 1902*)

Jocuri din Cîșlița-Prut (în aer liber)

Podul de piatră

Grupul de copii își alege doi căpitani, adică doi copii de aceeași vîrstă. Aceștia la rîndul lor își aleg fiecare, neauziți de ceilalți, denumirea echipei (denumiri de lucruri: *cireașă și vișină, cană și pahar* etc.), apoi se apucă de mîini, le ridică sus ca să treacă copiii pe sub mîinile lor, care ar semnifica un pod, spunînd cuvintele:

Podul de piatră s-a dărîmat.

A venit o apă și l-a luat.

Vom face altul mai trainic

Mai nou pentru popor.

Ceilalți copii spun aceste cuvinte, trecînd pe sub „pod” ținîndu-se de mîini. Acel copil care nimerește la cuvîntul „popor” sub mîinile căpitanilor este prins și dus mai departe de ceilalți copii, fiind întrebat: „Ce vrei: vișină sau cireașă?” Copilul își alege ce dorește. După ce toți copiii au nimerit sub podul dărîmat și și-au ales lucrul preferat, se aranjează în echipe, în frunte cu căpitani. Echipele se așază față în față, căpitani se apucă de mîini și se trag pînă cînd unul dintre căpitani trece linia celuilalt. Învinge acea echipă care reușește să treacă după linia sa cealaltă echipă.

Burlaimat

Jocul „Burlaimat” se poate juca în sînul familiei, în curte, în clasă. Acest joc îi ajută atît pe copii, cît și pe maturi, să cunoască mai bine membrii multor familii din sat, de pe stradă, din orașel etc.

Este ales un conducător (*în familie conducătorul e capul familiei*). Jucătorii întrebă conducătorul:

– Burlaimat, unde-ai mas?

El:

– La un capăt de oraș.

Ei:

– Ce-ai văzut și ce-ai auzit?

Conducătorul numește membrii unei familii: un bărzoii și o bărzoaică, un cocoșel și o puiculiță. Dacă sînt bunici, se numesc: bărzoii sterp și bărzoaică stearpă. (*Bărzoii-tata, bărzoaică-mama, cocoșel-feciorul și puiculiță-fiica.*) Ceilalți, adică jucătorii, ghicesc care este familia în următoarea componentă. Jocul se termină cînd jucătorii se plictisesc sau nu mai găsesc familii cunoscute.

Dorul Mărioarelor, surioarelor

Se aleg doi doritori din grupul de copii. Aceștia se apucă de mîini (*mîinile încrucișate*) și se așază în fața celorlalți care sînt aranjați într-un rînd. Aceștia de asemenea se țin de mîini și interpretează o melodie la dorință sau spun doar cuvintele (*cei doi*), mișcîndu-se înainte (*doi pași*) și înapoi (*doi pași*):

– *La noi mai puține, dar la voi mai multe,*

Dorul Mărioarelor, surioarelor.

Ceilalți răspund la fel, cîntînd și mișcîndu-se:

– *Treceți și v-alegeți care cum vă place,*

Dorul Mărioarelor, surioarelor.

Ceilalți doi aleg un copil și iarăși cîntă și se mișcă:

– *Dar nouă ne place (un nume), treci încoace,*

Dorul Mărioarelor, surioarelor.

Așa se repetă pînă cînd sînt aleși toți copiii.

(Un grup mare se poate împărți în două grupuri mai mici ca să nu dureze jocul prea mult și să fie plictisitor.)

Povestea

1. Citește atent povestea.

Iapa, mînzul și lupul

Într-o vară, iapa a plecat de dimineață cu mînzul la păscut. În drum s-a întîlnit cu un lup bătrîn. Lupul o întrebă pe iapă dacă nu vinde mînzul. Atunci iapa i-a răspuns că-l vinde.

– Dar cît costă? întrebă lupul...

– Uite, că e scris pe copita piciorului drept de dinapoi.

Iapa a ridicat piciorul, dar lupul nu vedea nimic scris. Și-i zise:

– Nu se vede nimic.

Iapa răspunsese:

– Dă-te mai aproape, că e scris mărunțel, cumetre, și cum dumneata ești bătrîn, ți-i tare greu să vezi.

Lupul se apropie, da iapa – sfîr! un picior drept în capul lupului și îl cîrligă cu picioarele în sus. Iapa și mînzul au mers mai departe, iar lupul a rămas cu buzele umflate.